

Sygn. akt II Ca 536/16

POSTANOWIENIE

Dnia 8 lipca 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Beata Piwko**

Sędziowie: **SSO Elżbieta Ciesielska**

SSO Sławomir Buras (spr.)

Protokolant: starszy protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 27 czerwca 2016 r.

sprawy z urzędu

z udziałem S. T. i H. P.

o ustanowienie kuratora dla zarządu majątkiem małoletniej

na skutek apelacji uczestniczki S. T. od postanowienia Sądu Rejonowego

w Kielcach z dnia 23 lutego 2016 r., sygn. akt III Nsm 63/15

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Kielcach, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 536/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 23 lutego 2016 roku, sygn. akt III Nsm 63/15 Sąd Rejonowy w Kielcach powierzył zarząd majątkiem małoletniej O. P. zgodnie ze spisem inwentarza sporządzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kielcach W. H., (...) który odziedziczyła z dobrodziejstwem inwentarza w spadku po ojcu S. P. kuratorowi w osobie H. P. (pkt 1) i zobowiązał H. P. do składania dwóch sprawozdań rocznie z zarządu majątkiem małoletniej O. P., wyznaczając termin pierwszego sprawozdania na dzień 1 grudnia 2016 roku (pkt 2). Nadto Sąd orzekł, że koszty postępowania strony ponoszą zgodnie ze swoim udziałem w sprawie (pkt 3) (k. 178)

Sąd Rejonowy ustalił, że zgodnie z aktem poświadczenia dziedziczenia z dnia 11 kwietnia 2014 roku spadek po S. P. zmarłym w dniu 27 marca 2014 roku odziedziczyła z mocy ustawy w całości z dobrodziejstwem inwentarza córka O. P.. Spisu inwentarza tego majątku dokonał Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kielcach W. H.. Małoletnia odziedziczyła: udział wynoszący 1/3 części w nieruchomości przy ul. (...) w K., (...) o wartości 204.300 zł; udział wynoszący 7/8 części w nieruchomości w P., gmina M., (...) o wartości 145.400 zł; udział wynoszący 1/2 części w nieruchomości przy Placu (...) w K., (...) o wartości 74.700 zł; udział wynoszący 1/2 części w nieruchomości przy Placu (...) w K., (...) o wartości 120.500 zł; udział wynoszący 1/2 części w nieruchomości przy Placu (...) w K., w nieruchomości przy Placu (...) w K., (...) o wartości 62.700 zł; nieruchomość przy Placu (...) w K., (...) o wartości 229.000 zł; udział wynoszący 1/2 części w nieruchomości przy Placu (...) w K., (...) o wartości 128.900 zł oraz garaż przy Placu (...) w K. o wartości 30.000 zł, samochód marki J. (...) o wartości 43.130 zł, samochód marki B. o wartości 21.180 zł, motorower

K. o wartości 3.770 zł oraz wyposażenie lokalu użytkowego. W skład spadku wchodzi także wierzytelności z tytułu należności z wynajmu lokali. W postępowaniu o sygn. akt III Nsm 863/14 Sąd Rejonowy zezwolił matce małoletniej S. T. na rozporządzenie majątkiem dziecka poprzez zniesienie współwłasności nieruchomości należących także do M. P. oraz na dokonanie darowizny na rzecz S. T. lokalu użytkowego położonego przy Placu (...) w K. wraz z urządzeniami gastronomicznymi, dwóch motorowerów oraz samochodów. W lokalu tym S. T. prowadziła restaurację, a następnie wynajęła go R. G.. Obecnie małoletnia mieszka wraz z matką, przyrodnią siostrą D. T. oraz partnerem matki – A. W. w O.. S. T. wraz z bratem i rodzicami prowadzi działalność w zakresie wynajmu pokoi oraz świadczy usługi cateringowe, uzyskując dochody rzędu 7.000 zł – 8.000 zł miesięcznie. A. W. jest rozwiedziony, ma na utrzymaniu dwoje małoletnich dzieci, na które jest zobowiązany uiszczać alimenty po 500 zł oraz płaci byłej żonie alimenty po 150 zł miesięcznie. Partner S. T. jest zatrudniony przez R. T. z wynagrodzeniem 500 zł miesięcznie, alimenty płaci z pomocą swoich rodziców, ma oszczędności w kwocie 10.000 zł. Odziedziczone przez małoletnią lokale są zadłużone, zobowiązanie te częściowo spłaciła S. T.. Matka małoletniej przeprowadziła też remont w jednym z lokali należących do córki. Sąd stwierdził, że nie wykazano, aby majątek małoletniej przynosił dochód i że nie założono jej konta bankowego. H. P. z zawodu jest farmaceutką, prowadziła aptekę.

Po dokonaniu powyższych ustaleń Sąd powołał się na art. 109 §3 k.r.o., stwierdzając, że O. P. odziedziczyła po ojcu znaczny majątek, w tym nieruchomości. Należy zaś tak korzystać z nieruchomości, aby przynosiły one zyski, które z kolei powinny być zdeponowane na koncie bankowym dla zabezpieczenia małoletniej w przyszłości. Niektóre nieruchomości były zadłużone, S. T. część długów uregulowała. O. P. pobiera po zmarłym ojcu rentę rodzinną w wysokości 800 zł. Dalej Sąd stwierdził, że fakt, iż A. W. zarabia tylko 500 zł miesięcznie i ma zobowiązania alimentacyjne stwarza niebezpieczeństwo, iż S. T. będzie sięgać po dochody z majątku małoletniej O. P.. Według Sądu Rejonowego, dochody S. T. w wysokości 8.000 zł miesięcznie nie wystarczą na zaspokojenie potrzeb jej czteroosobowej rodziny. Następnie Sąd wskazał, że relację H. P. z S. T. są złe, gdyż H. P. ma pretensje do S. T. o związanie się po śmierci S. P. z A. W.. Zdaniem Sądu I instancji. „tryb życia S. T. i jej rodziny jest taki, że istnieją poważne obawy, że będzie chciała korzystać w zaspokajaniu potrzeb z majątku O.”. Tymczasem bieżące potrzeby małoletniej powinny być pokrywane z uzyskiwanej renty po ojcu oraz z dochodów matki. Sąd doszedł do przekonania, że H. P. będzie prawidłowo sprawować zarząd majątkiem wnuczki (k.281-284).

Apelację od powyższego postanowienia wywiodła uczestniczka S. T., zarzucając Sądowi Rejonowemu:

- naruszenie art. 233 §1 k.p.c. poprzez brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i dokonanie jego błędnej oceny skutkujące ustaleniem, że istnieją podstawy do powierzenia zarządu majątkiem małoletniej O. P. kuratorowi i to w osobie H. P., która z racji wieku i braku doświadczenia w zarządzaniu majątkiem nie daje najmniejszych gwarancji właściwego zarządu, w tym prawidłowych inwestycji i rozwoju oraz poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego i pomimo braku dowodów na niewłaściwe postępowanie uczestniczki w zakresie zarządu majątkiem małoletniej uznanie, że zachodzi potrzeba ingerencji w obszar władzy rodzicielskiej matki;

- naruszenie art. 328 §2 k.p.c. poprzez niedokonanie oceny wiarygodności zeznań uczestników oraz świadków, brak oceny dowodów w postaci dokumentów złożonych przez S. T. oraz dokonanie ustaleń w zakresie predyspozycji H. P. do pełnienia funkcji kuratora na podstawie oświadczenia M. P., które nie mają waloru zeznań, jak to błędnie wskazał Sąd w uzasadnieniu;

- naruszenie art. 224 zd. 2 k.p.c. poprzez przeprowadzenie dowodu z akt spraw Km 12/15, III Nsm 863/14, III Nmo 631/14 i Nsm 52/15, pomimo, że „dowód z akt” bez wskazania konkretnych z nich dokumentów nie istnieje;

- błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że w skład majątku małoletniej wchodzi składniki wskazane w spisie inwentarza sporządzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kielcach W. H., (...), pomimo, że skład ten jest inny, gdyż Sąd Rejonowy w Kielcach w sprawie o sygn. akt III Nsm 863/14 zezwolił S. T. na rozporządzenie majątkiem dziecka, które zmieniło jego skład;

- naruszenie art. 103 k.r.o. i art. 133 §1 k.r.o. poprzez uznanie wbrew przepisom prawa, że dochód O. P. nie może być w żadnej części przeznaczony na jej utrzymanie i wychowanie, jak też na utrzymanie jej rodzeństwa i rodziny;

- naruszenie art. 109 §3 k.r.o. poprzez powierzenie zarządu majątkiem małoletniej H. P., pomimo, że nie została ona formalnie ustanowiona przez sąd kuratorem.

Wskazując na powyższe, wniesiono o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez stwierdzenie braku podstaw do ustanowienia kuratora dla zarządu majątkiem małoletniej i zasądzenie kosztów postępowania, ewentualnie – o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna w zakresie, w jakim prowadziła do uchylenia zaskarżonego postanowienia i do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Rejonowy naruszył prawo materialne oraz przepisy postępowania w sposób mający wpływ na treść rozstrzygnięcia, a zgromadzony dotychczas materiał dowodowy nie pozwala na wydanie orzeczenia reformatoryjnego. Stwierdzone uchybienia skutkowały zaś nierozpoznanie istoty sprawy w rozumieniu art. 386 §4 k.p.c.

Przede wszystkim należy wskazać, że wydanie rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie w oparciu o art. 109 §3 k.r.o. wymagało uprzedniego rozważenia przesłanek zawartych w art. 103 k.r.o. i art. 133 §1 k.r.o., czego Sąd Rejonowy w ogóle nie uczynił. Po pierwsze Sąd I instancji wadliwie ustalił skład majątku małoletniej O. P., powołując się na spis inwentarza sporządzony przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Kielcach W. H., (...). Zasadnie zarzucono w apelacji, że Sąd Rejonowy w Kielcach w sprawie o sygn. akt III Nsm 863/14 zezwolił S. T. na rozporządzenie majątkiem dziecka, które zmieniło jego skład. Dalej wadliwie przyjęto, że dochody z majątku małoletniej nie mogą być przeznaczane na jego bieżące utrzymanie, czemu wprost przeczy uregulowanie art. 103 k.r.o., zgodnie z którym dochód z majątku dziecka powinien być przede wszystkim obracany na utrzymanie i wychowanie dziecka oraz jego rodzeństwa, które wychowuje się razem z nim, nadwyżka zaś na inne uzasadnione potrzeby rodziny. Całkowicie dowolnie uznano również, że małoletnia O. P. powinna być utrzymywana wyłącznie z pobieranej z renty rodzinnej i z zarobków jej matki z wyłączeniem ewentualnych dochodów z majątku własnego, która to konstatacja narusza dyspozycję art. 133 §1 in fine k.r.o. Warto więc zwrócić uwagę na to, że w przepisie art. 103 k.r.o. jest mowa o dochodzie („czystym dochodzie”) z majątku dziecka zatem chodzi o zysk, który oblicza się w ten sposób, iż od przychodów odejmuje się wszelkie koszty ich uzyskania. Pojęcie dochodu z majątku dziecka należy odróżnić od dochodów, które przynoszą poszczególne składniki majątku dziecka. Dla ustalenia dochodów z majątku dziecka należy zatem sumować przychody, jakie przynoszą poszczególne składniki, od czego odejmuje się następnie wszystkie związane z ich utrzymaniem koszty. Co istotne, dochody z majątku dziecka w pierwszej kolejności powinny być przeznaczane na utrzymanie i wychowanie tego dziecka oraz jego rodzeństwa, które wychowuje się razem z nim. Powyższe wynika z zasady równej stopy życiowej wszystkich członków rodziny. Po pokryciu kosztów utrzymania i wychowania dziecka, jeżeli pozwala na to wysokość dochodów, które przynosi majątek małoletniego, powinny one zostać przeznaczone na inne uzasadnione potrzeby całej rodziny. Tym samym art. 103 k.r.o. umożliwia rodzicom dysponowanie dochodem uzyskiwanym z majątku dziecka z wyłączeniem rozporządzeń składnikami tego majątku i zaciągania zobowiązań. W takich sytuacjach, jeżeli czynność przekracza zakres zwykłego zarządu, jak np. sprzedaż nieruchomości wchodzącej w skład majątku dziecka, konieczne jest zezwolenie sądu opiekuńczego (art. 101 § 3 k.r.o.).

Co do zasady słuszne są także podniesione w apelacji zarzuty uchybień proceduralnych popełnionych przez Sąd Rejonowy, jednak szczegółowa analiza ich jest zbędna z uwagi na uchylenie zaskarżonego postanowienia ze wskazaniem na konieczność przeprowadzenia postępowania dowodowego niemalże w całości od nowa. Warto jedynie wyraźnie zaznaczyć, że Sąd Rejonowy w Kielcach postanowieniem z dnia 2 października 2014 roku, sygn. akt III Nsm 863/14 m.in. zezwolił na zawarcie umowy darowizny na mocy której nieruchomość przy Placu (...) w K., (...) stanowiąca własność małoletniej O. P. została przez nią darowana matce S. T.. Tym samym całkowicie chybione są zarzuty stawiane uczestniczce w niniejszym postępowaniu zarówno przez Sąd Rejonowy, jak też przez uczestniczącą

w sprawie H. P., w których kwestionowano decyzje S. T. dotyczące rozporządzania tą nieruchomością i wskazywano je jako przykład niewłaściwego zarządu majątkiem córki. Rację ma także apelująca, że wybór H. P. na kuratora mającego zarządzać majątkiem małoletniej nie został przez Sąd Rejonowy odpowiednio zbadany w kontekście posiadanego doświadczenia czy przygotowania teoretycznego tej osoby do podejmowania tego rodzaju działań. Jednocześnie wskazać należy, że sprawy o wydanie zarządzeń z art. 109 k. r. o. są sprawami o ograniczenie władzy rodzicielskiej i dziecko nie jest uczestnikiem postępowania w rozumieniu art. 510 k p c (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 3 maja 1979r, III CZP 14/79 , OSNC 1979/12/230).

Podczas ponownego rozpoznania sprawy Sąd Rejonowy przede wszystkim poprawnie ustali skład majątku małoletniej O. P.. Następnie zostanie wyjaśnione, czy i ewentualnie w jakiej wysokości majątek ten przynosi dochody przy uwzględnieniu kosztów jego utrzymania i czynionych nakładów. Przy czym należy tu kierować się tu minimalistyczną zasadą, że dla korzystnej oceny działań matki dziecka wystarczającym jest stwierdzenie, iż stan odziedziczonego majątku nie ulega pogorszeniu. Dopiero wówczas możliwym będzie bowiem stwierdzenie, czy realnie istnieje nadwyżka finansowa środków uzyskiwanych łącznie dzięki wykorzystaniu majątku dziecka. Jednak nawet takie ustalenie nie może skutkować automatycznie uznaniem, że dochód ten powinien być – jak to wywodził Sąd Rejonowy – deponowany na rachunku bankowym dziecka z przeznaczeniem na zabezpieczenie jego przyszłości po osiągnięciu pełnoletności. Dlatego Sąd będzie również zobowiązany do rozważenia, czy takie środki wydatkowane są według zasad z art. 103 k.r.o., a zatem czy ewentualnie po zaspokojeniu potrzeb samej O. P., jej siostry przyrodniej D. T. i całej rodziny (z ograniczeniem do potrzeb uzasadnionych), pozostają jakieś niezagospodarowane sumy. Jeżeli Sąd I instancji nie stwierdzi uchybień w wykorzystywaniu tych pieniędzy, to pozostaje mu jeszcze rozważenie, czy w odniesieniu do tej części dochodu, która stanowi wolne środki i przy uwzględnieniu jego wysokości, celowym jest powierzenie w oparciu o art. 109 §3 k.r.o. zarządu nad majątkiem małoletniej ustanowionemu w tym celu kuratorowi. Wreszcie, gdyby Sąd Rejonowy zdecydował jednak o tym, że zaistniały przesłanki do ograniczenia w ten sposób władzy rodzicielskiej S. T. nad małoletnią O. P., to winien również będzie umotywować wybór osoby kuratora, przy uwzględnieniu jego kompetencji merytorycznych do sprawowania takiej funkcji.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 §4 k.p.c. w zw. z art. 13 §2 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Kielcach do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w myśl art. 108 §2 k.p.c.

SSO Elżbieta Ciesielska SSO Beata Piwko SSO Sławomir Buras